

Pagina 1

<titel> (Module 6b) Module afwijken van waarderingen

Een vastgestelde selectielijst is een momentopname. Daarbij kun je niet met alle toekomstige ontwikkelingen rekening houden. Of deze ontwikkelingen onmiddellijk mee nemen bij een herziening. Daarom is het mogelijk om binnen bepaalde grenzen af te wijken van een vastgestelde selectielijst. Deze module beschrijft welke afwijkingen mogelijk zijn. En hoe je het resultaat vastlegt en verantwoordt. Zo is voor alle betrokken partijen duidelijk waar je van de selectielijst afwijkt en waarom. </blok>

<blok> Voor wie is deze module?

Deze module is bedoeld voor medewerkers die behoefte aan afwijkingen van een selectielijst signaleren, die willen vastleggen en die kunnen verantwoorden. Voorbeelden van deze medewerkers zijn informatiemanagers, juristen en adviseurs informatiebeheer. </blok>

<blok> Wat is de status van deze module?

Deze module is een advies. Een afwijkende methodiek is mogelijk, maar moet onderbouwd worden conform [artikel 5, lid 1, sub d, 1° van het Archiefbesluit](#) en moet in lijn zijn met de [selectiedoelstelling](#). Bespreek dit daarom eerst met het Nationaal Archief.

[Neem contact op met het Nationaal Archief](#) </blok>

<blok> Welke afwijkingen zijn mogelijk?

[Artikel 5, lid 1, sub e van het Archiefbesluit](#) voorziet momenteel één mogelijke afwijking op de selectielijst, namelijk uitzonderen van vernietiging. Met andere woorden: het wijzigen van de waardering vernietigen in de waardering bewaren. Op voorwaarde dat de criteria hiervoor zijn vastgelegd in je selectielijst. Die criteria kunnen betrekking hebben op bijzondere gebeurtenissen, de hotspots. En op belangrijke precedënten, bijzondere personen en bijzondere gebouwen.

[Artikel 9, lid 2 van de Archiefwet](#) biedt daarnaast een grondslag voor noodvernietiging. Waarbij in buitengewone omstandigheden – denk aan oorlog of oorlogsgevaar - tot onmiddellijke vernietiging beslist kan worden. Zonder rekening te moeten houden met de selectielijst. Dit is een bijzondere en uitzonderlijke procedure, die buiten de scope van deze module valt. </blok>

<blok> Hoe voer je afwijkingen door?

Voor uitzonderen van vernietiging identificeer je bijzondere gebeurtenissen op basis van de hotspotmonitor met bijhorende hotspotcriteria, zoals die zijn vastgelegd in je selectielijst. Een handig stappenplan biedt je de mogelijkheid om deze hotspotmonitor uit te voeren.

[Hotspotcriteria >](#)

[Stappenplan voor het periodiek uitvoeren van de hotspotmonitor >](#)

Meestal heb je in een selectielijst ook criteria die betrekking hebben op belangrijke precedënten, bijzondere personen en bijzondere gebouwen. Het volstaat in dat geval om op het moment van overbrenging de uitzondering van vernietiging in de inventaris te verantwoorden. </blok>

<Titel> Hotspotcriteria

Bewaarcriteria moeten aansluiten op [de selectiedoelstelling](#). Voor de hotspotmonitor is deze doelstelling vertaald in de volgende vier hotspotcriteria. Met behulp van deze criteria bepaal en verantwoord je welke gebeurtenissen hotspots zijn. Een hotspot voldoet aan één of meer van deze criteria

Criterium	Toelichting	Voorbeelden
Maatschappelijke beroering / media-aandacht	Er is sprake van een (schokkende) gebeurtenis of reeks van gebeurtenissen die voor veel maatschappelijke beroering zorgt en waarvoor uitzonderlijk veel aandacht bestaat in de media.	Neerstorten vlucht MH17, kindertoeslagenaffaire, pandemie COVID-19, aardbeving(en) als gevolg van gaswinning, viering kampioenschap
Tegenstellingen tussen burgers / emoties	Er is sprake van een gebeurtenis of kwestie die belangrijke principiële tegenstellingen tussen burgers aan het licht brengt, het debat over de kwestie maakt veel emoties los.	Protestacties tegen/voor Zwarte Piet, kindertoeslagenaffaire, gemeentelijke herindeling
Debat functioneren overheid	Er is sprake van een gebeurtenis of kwestie die aanleiding is voor een intensief publiek debat over het functioneren van de overheid.	Kindertoeslagenaffaire, pandemie COVID-19
Positie politiek verantwoordelijke(n)	Er is sprake van een politieke kwestie waardoor de positie van politiek verantwoordelijke(n) ernstig is bedreigd of juist wordt onderstreept.	Kindertoeslagenaffaire

<blok>Stappenplan periodiek uitvoeren hotspotmonitor

Het identificeren van hotspots en van voor elke hotspot relevante informatie omvat een aantal stappen. De hotspotmonitor van je eigen organisatie is daarbij de belangrijkste leidraad. Deze volgt dezelfde logica als de onderstaande stappen. Deze zijn hier opgenomen om extra houvast en nuttige tips te bieden. De resultaten van de uitgevoerde hotspotmonitor verwerk je vervolgens in de hotspotlijst. En in een bijhorend informatieoverzicht.

Het is mogelijk dat archiefbewaarplaatsen op eigen initiatief de hotspots aangrijpen om ook actief particuliere archieven te acquireren. Maar dat houdt geen verplichtingen in voor je organisatie. En valt buiten de scope van deze module.<blok>

<titel uitklapmenu>1: Bepaal of de randvoorwaarden vervuld zijn</titeluitklapmenu>

Voordat je als [regisseur](#) van een hotspotmonitor aan de slag kan gaan, zijn de volgende zaken geregeld:

- Je beschikt over [een vastgelegde hotspotmonitor](#). Gemeenten, provincies, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen machtigen hun koepelorganisaties tot het opstellen van een gezamenlijke selectielijst. Daar is de inrichting van de hotspotmonitor op de hoofdlijnen onderdeel van. Zij kunnen die vervolgens verder inrichten op maat van de eigen organisatie.
- Het expertpanel is volledig.
- Je hebt inzicht in de inrichting van de informatiehuishouding.
- Je beschikt over een netwerk binnen je organisatie waardoor je snel en gericht contact kan opnemen met proceseigenaren die bij de hotspot betrokken zijn.

</uitklapmenu>

<titel uitklapmenu>2: Controleer wanneer de hotspotmonitor uitgevoerd wordt </titeluitklapmenu>

Je organisatie heeft vastgelegd hoe vaak de hotspotmonitor uitgevoerd wordt. Houd die minimale frequentie aan en start de hotspotmonitor tijdig op.

</uitklapmenu>

<titel uitklapmenu>3: Voer de hotspotmonitor uit </titeluitklapmenu>

Je organisatie heeft zelf vastgelegd hoe de hotspotmonitor uitgevoerd moet worden. En wie in welke rol betrokken is. Volg dat proces. Het resultaat van dat proces is een hotspotlijst.

De volgende, praktische tips kunnen hierbij helpen:

- Je haalt als regisseur input op bij de experts. Maar je kunt zelf ook andere bronnen raadplegen. Bijvoorbeeld kranten of nieuws- en jaaroverzichten. Ook kun je al gepubliceerde hotspotlijsten van andere overheden bekijken. Let er wel op dat daardoor discussie in het expertpanel niet in de kiem gesmoord wordt. Breng het dus in als aanvullende informatie, na een eerste brainstorm door de experts.
- Geef als regisseur in het expertpanel de aftrap met een uitleg over het doel van de bijeenkomst. De ervaring leert dat daarna de gesprekken en ideeën snel op gang komen. Treed ook tijdens die brainstorm op als gespreksleider en noteer de genoemde hotspots en de gemaakte afwegingen.
- Ga niet al te ver terug in de tijd. Het uitgangspunt is om hotspots 'kort achteraf' te identificeren. Kijk je verder dan enkele jaren terug, dan is de herinnering vermoedelijk al vervaagd. En is vluchtige, digitale informatie misschien al verloren gegaan. Bovendien blijft

het mogelijk om ook informatie over markante personen, locaties, precedenten, enz. uit te zonderen van vernietiging.

- Houd tijdens de brainstorm het verschil in de gaten tussen enerzijds hotspots en anderzijds bredere thema's en trends. Hotspots kunnen op een bredere trend wijzen, maar zijn in principe kortere en in de tijd goed af te bakenen gebeurtenissen. Omgekeerd kan een trend als haakje dienen om hotspots te identificeren.
- Hotspots kunnen ook positieve gebeurtenissen zijn. Heel vaak bestaat de neiging om alleen negatieve gebeurtenissen te vermelden, zoals rampen.
- Het identificeren van hotspots is en blijft een subjectief proces. Een organisatie kan dus ook iets al een hotspot identificeren waar maar een minderheid van het expertpanel zich achter schaaft. Zolang je maar met elkaar in gesprek gaat over de waarde van een hotspot. En je de keuze kunt verantwoorden.
- Hotspots kunnen (ook) over personen handelen. Je kunt persoonsnamen vermelden als de naam van de betrokken persoon algemeen bekend is. Bijvoorbeeld in de media. In alle andere gevallen kun je in de gepubliceerde versie van de hotspotlijst de bewuste persoonsgegevens niet vermelden.

Maak eventueel van de hotspotmonitor gebruik om samen met het expertpanel ook de eerder vastgestelde hotspots zonder einddatum te bekijken. En voor elk van deze hotspots te beslissen of de beschrijving verder aangevuld moet worden, dan wel of deze helemaal afgesloten kan worden. Het bijhorende [actuele informatieoverzicht](#) is daarbij een nuttig hulpmiddel.

</uitklapmenu>

<titel uitklapmenu>4: Beschrijf en onderbouw de hotspots </titeluitklapmenu>

Een belangrijk aandachtspunt is dat elke hotspot voldoende onderbouwd en van een context is voorzien. Beschrijf duidelijk wat de rol van je organisatie is bij de hotspot. Dan wordt ook voor buitenstaanders duidelijk waarom een gebeurtenis door je organisatie tot hotspot bestempeld wordt. Daarbij kun je gebruik maken van een model hotspotlijst, met bijhorende toelichting. De toelichting van de hotspotlijst vul je voor je eigen organisatie aan. Vervolgens vul je voor elke hotspot de volgende velden in:

- Uniek volgnummer
- Een beknopte omschrijving
- Een start- en einddatum, als die laatste al bekend is
- De relevante criteria door deze aan te kruisen
- Een korte beschrijving van de hotspot, die het verband legt met de datering en de criteria
- De rol van de organisatie bij de hotspot
- Mogelijke andere betrokken organisaties

Maak eventueel van de hotspotmonitor gebruik om de beschrijving en onderbouwing van de eerder vastgestelde hotspots aan te vullen met nieuwe informatie of met een einddatum.

[Maak gebruik van het sjabloon hotspotlijst >](#)

Fictief voorbeeld

Hotspots Nederlandse Organisatie voor Fictieve Zaken (NOFZ)

Uniek nummer	1
Hotspot	De protestcampagne van D. Quichot
Datering	1 februari 2021 - 2 mei 2021
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht ☒
	Tegenstellingen tussen burgers / emoties ☒
	Debat functioneren overheid ☐
	Positie bestuur ☐
Nadere omschrijving	De NOFZ voerde vanaf februari 2021 onderzoek naar de denkbeelden van D. Quichot en bestempelde deze op 18 april als fictief. D. Quichot organiseerde daarop via sociale media een protestcampagne tegen de Wet aangaande Fictieve Zaken. Hoogtepunt was de protestactie op 1 mei in de gemeente Windmolens, die ontaardde in hevige rellen tussen voor- en tegenstanders van de Wet aangaande Fictieve Zaken. In reactie op deze rellen zette D. Quichot op 2 mei zijn campagne stop. De gebeurtenissen kregen heel wat weerklank in de nationale en internationale media.
Rol organisatie	De NOFZ was verantwoordelijk voor de controle en beoordeling van denkbeelden van D. Quichot als een fictieve zaak, het behandelen van openbaarheidsverzoeken, het behandelen van vragen en klachten van burgers, het beantwoorden van persvragen, het voorzien van extra beveiliging.
Andere organisaties	Gemeente Windmolens.

</uitklapmenu>

<titel uitklapmenu>5: Laat de hotspotlijst vaststellen en publiceren </titeluitklapmenu>

Je organisatie heeft zelf vastgelegd wie de hotspotlijst vaststelt. En waar die vervolgens gepubliceerd wordt. Volg deze afspraken.

</uitklapmenu>

<titel uitklapmenu>6: Baken voor elke hotspot de relevante informatie af </titeluitklapmenu>

Dat er een hotspotlijst is, garandeert nog niet dat informatieobjecten over een hotspot blijvend bewaard worden. De gesignaleerde hotspots zijn 'maar' het startpunt om informatieobjecten uit te zonderen van vernietiging. Je wilt ook niet blindelings alle informatieobjecten uitzonderen van vernietiging. Alleen de relevante.

Bekijk samen met de (andere) informatieadviseur(s) van je organisatie(onderdelen) welke informatieobjecten, binnen welke informatiesystemen, binnen welke werkprocessen en bij welke actoren relevant kunnen zijn. Neem daarbij de nadere omschrijving in de hotspotlijst als uitgangspunt. Gebruik eventueel zoekopdrachten (query's) om te kijken waar relevante informatieobjecten zich bevinden. Betrek ook de proceseigenaar bij het identificeren van relevante informatie. Ofwel door samen de keuze(s) te maken. Ofwel door eerst zelf de keuzes(s) te maken en vervolgens de resultaten met de proceseigenaar te bespreken en waar nodig aan te passen en/of vullen.

Gebruik opnieuw de [systeemanalyse-bewaarcriteria](#) als leidraad om relevante informatie uit te zonderen van vernietiging. Denk bijvoorbeeld aan besluitvorming op lagere niveaus, die je voor een hotspot wel wilt bewaren. Of registraties die de hotspot goed blijken te documenteren. Ook hier kun je gebruik maken van de blijvende bewaring [van een steekproef of van voorbeelddossiers](#). Je kunt evengoed beslissen om bepaalde informatie niet uit te zonderen van vernietiging en dus

niet af te wijken van de selectielijst. Je kunt de hotspot dan wel aangrijpen om de duurzame toegankelijkheid van deze informatie te controleren en actiever te bewaken.

Mogelijk worden beveiliging en privacybescherming aangehaald als argumenten om relevante informatie niet uit te zonderen van vernietiging. Maar de vastgestelde hotspot biedt juist een grondslag om ook vertrouwelijke gegevens en persoonsgegevens (mee) uit te zonderen van vernietiging. En om dat te kunnen verantwoorden. Hetzelfde geldt voor de andere mogelijke uitzonderingen van vernietiging.

</uitklapmenu>

<titel uitklapmenu>7: Stel voor elke hotspot een informatieoverzicht op </titeluitklapmenu>

Voor elke hotspot wil je een overzicht hebben van alle relevante informatieobjecten. Dan is het duidelijk waar deze zich bevinden en waar door middel van uitzonderen van vernietiging wordt afgeweken van de selectielijst. Dit helpt je organisatie ook bij het nemen van bijkomende maatregelen om de duurzame toegankelijkheid te verzekeren.

Verwerk voor elke hotspot alle gegevens en selectiebeslissingen in een informatieoverzicht. Voor grotere organisaties zoals ministeries kan dat in één overzicht per concernonderdeel. Voor elke actor, werkproces en [informatieobject](#) vul je de onderstaande velden in. Daardoor leg je uiteindelijk het verband met de selectielijst.

Actor

- Naam actor
- Afkorting naam actor
- (Permalink naar) Beschrijving taken actor
- Toelichting

Bij de beschrijving van de taken van de actor is het mogelijk alleen een link naar een bestaande beschrijving te vermelden. Bijvoorbeeld op de website of in het [actorenregister](#). Voorwaarde is wel dat het een permalink is.

Werkproces

- Beschrijving werkproces
- Start- en einddatum werkproces
- Toelichting

Bij de beschrijving van de werkprocessen verduidelijk je voor overlegorganen of de actor voorzitter, secretaris dan wel lid is. Bijvoorbeeld: 'verzorgen van het secretariaat van het directieoverleg (DO)'.

Informatie

- Informatievormen
- Informatiesystemen
- Locatie
- Beheerder
- Titel selectielijst
- URL selectielijst
- Categorie selectielijst
- Waardering selectielijst
- Afwijking selectielijst
- Indien afwijking selectielijst, de nieuwe selectiebeslissing
- Toelichting

[Maak gebruik van het sjabloon informatieoverzicht >](#)

Fictief voorbeeld													
Informatieoverzicht hotspot 1 D. Quichot Nederlandse Organisatie voor Fictieve Zaken (NOFZ)													
Actor			Werkproces		Informatie								
Naam	Afkorting	Beschrijving taken	Beschrijving	Start- en einddatum	Informatievormen	Informatiesysteem	Locatie	Beheerder	Selectielijst	Categorie	Waardering	Afwijking selectielijst?	Nieuwe selectiebeslissing
Afdeling Communicatie	Com	https://hdl.handle.net/10648/d9987c0-b91e-4cd1-9e4e-2d70c	Opstellen en verspreiden van persberichten	20 april 2021 - 2 mei 2021	Persberichten, e-mail	Document Management Systeem	Rubriek E.6.2	Woordvoerder	Selectielijst NOFZ 2020	Geven van publieksvoorlichting	Vernietigen 5 jaar na afsluiten dossier	Ja	Bewaren

</uitklapmenu>

<titel uitklapmenu>8: Houd voor elke hotspot het informatieoverzicht up-to-date</titeluitklapmenu>

Het kan zijn dat een hotspot op het moment van vaststelling nog geen einddatum heeft. En dus nieuwe ontwikkelingen mogelijk zijn. Dan doe je er ook goed aan het informatieoverzicht periodiek te controleren en zo nodig door herhaling van stappen [6](#) en [7](#) aan te passen en/of vullen.

</uitklapmenu>

<titel uitklapmenu>9: Neem hotspots mee bij het bepalen van waarderingen</titeluitklapmenu>

Mogelijk stel je na verloop van tijd vast dat voor je organisatie vaak dezelfde types hotspots vastgesteld worden. Of dat in het informatieoverzicht regelmatig dezelfde werkprocessen en informatieobjecten opduiken en van vernietiging uitgezonderd worden. Dat wijst er misschien op dat incidentele gebeurtenissen een structureel karakter hebben. Of dat bepaalde categorieën toch aan een bewaarcriterium voldoen. Bijvoorbeeld omdat ze toch een systematische registratie vormen. Neem dat mee wanneer je een selectielijst wilt actualiseren en in dat kader opnieuw zult [waarderen](#). Mogelijk voordeel is dat je na die bijsturing minder informatieobjecten van vernietiging moet uitzonderen. Omdat ze nu in de selectielijst gewaardeerd worden als blijvend te bewaren.

</uitklapmenu>